

PROBLEMY PROFESJOLOGII

PÓŁROCZNIK
POŚWIĘCONY PROBLEMOM
ROZWOJU ZAWODOWEGO CZŁOWIEKA

ZIELONA GÓRA, 2005

RADA REDAKCYJNA:

Kazimierz Czarnecki, Victor Jakupec, Mirosław Frejman, Ryszard Gerlach,
Maria Jakowicka, Stefan M. Kwiatkowski, Bernd Meier, Bogusław Pietrulewicz,
Witold Rybarczyk, Grigorij Tereszczuk, Kazimierz Uździcki, Tadeusz Waściński,
Zygmunt Wiatrowski, Zdzisław Wołk (przewodniczący)

KOMITET REDAKCYJNY:

Bogusław Pietrulewicz (Redaktor Naczelny), Ireneusz Adamczak, Jan Janiga,
Krzysztof Kaleta, Iwona Korcz (Sekretarz Redakcji), Jan Mielżyński, Adam Muszyński,
Robert Toporowski, Justyna Weltrowska

RECENZENCI:

Prof. dr hab. Z. Wołk, Prof. dr hab. M. Frejman, Prof. dr hab. B. Pietrulewicz,
Prof. dr hab. T. Waściński, Prof. dr hab. W. Deluga, Prof. dr hab. A. Michalski,
Prof. dr hab. W. Uździcki, dr I. Korcz, dr J. Mielżyński

WYDAWCY:

- Instytut Edukacji Techniczno-Informatycznej
Uniwersytet Zielonogórski;
Przy współpracy:
- Instytut Techniki i Pracy – Uniwersytet w Poczdamie
- Uniwersytet Pedagogiczny w Tarnopolu
- Ośrodek Kształcenia Kursowego MADA, Głogów;
- Towarzystwo Naukowej Organizacji i Kierownictwa, (Oddział Zielona Góra)
- Zespół Ergonomii PAN (Oddział Poznań)

Adres Redakcji
Instytut Edukacji Techniczno-Informatycznej
Uniwersytet Zielonogórski
Ul. Szafrana 4
65-246 Zielona Góra
www.problemy-profesjologii.uz.zgora.pl
[e-mail problemy-profesjologii@uz.zgora.pl](mailto:problemy-profesjologii@uz.zgora.pl)
Copyright – Instytut Edukacji Techniczno-Informatycznej

ISSN 1895-197X

SPIS TREŚCI

OD REDAKCJI	9
-------------------	---

ARTYKUŁY I ROZPRAWY

Kazimierz M. Czarnecki <i>Profesjologia jako wyodrębniająca się dziedzina wiedzy i badań naukowych o zawodowym rozwoju człowieka</i>	13
Zygmunt Wiatrowski <i>Działalność zawodoznawcza w kontekście rozwoju zawodowego człowieka</i>	25
Zdzisław Wołk <i>Rozwój zawodowy na tle życia</i>	35
Iwona Korcz, Bogusław Pietrulewicz <i>Multipotencjał człowieka w rozwoju zawodowym</i>	49

PRACE BADAWCZE

Maria Jakowicka <i>Potrzeba nowego spojrzenia na problematykę orientacji zawodowej młodzieży</i>	69
Tadeusz Waściński <i>Oceny pracownicze elementem polityki szkoleniowej</i>	79
Jan Janiga <i>Przygotowanie ergonomiczne młodzieży szkół zawodowych</i>	91

ROZWIĄZANIA PRAWNO-ORGANIZACYJNE

Robert Macholak <i>Zasady i warunki podnoszenia kwalifikacji zawodowych i wykształcenia ogólnego pracowników w prawie pracy</i>	113
Ireneusz Adamczak <i>Organizacyjno-prawne problemy doskonalenia zawodowego pracowników</i>	129

DOŚWIADCZENIA ZAGRANICZNE

Viktor Jakupec, Bernard Meier <i>Lehrerbildung im Prozess der Globalisierung – internationale Tendenzen der Curriculumentwicklung</i>	143
---	-----

Tatiana Katkova, Grigoryj Tereszczuk
Zawodowe kształtowanie się specjalisty o profilu ekonomicznym 165

Bernard Meier, Viktor Jakupec
Berufspädagogik als Wissenschaft und Praxis 175

RECENZJE

Marek Rybakowski – recenzja:
Zygmunt Wiatrowski, Praca w zbiorach wartości pracujących, bezrobotnych i młodzieży szkolnej 183

Jan Mielżyński – recenzja:
Iwona Korcz, Bogusław Pietrulewicz, Przedsiębiorczość 187

Maria Agnieszka Paszkowicz – recenzja:
Kwartalnik Aktywizacja Zawodowa Osób Niepełnosprawnych 193

SPRAWOZDANIA, KOMUNIKATY

X Międzynarodowa Konferencja Naukowa: Praca – Zawód – Rynek Pracy 197
 Międzynarodowa Konferencja Naukowa: Potrzeby osób niepełnosprawnych
 w warunkach globalnych przemian społeczno-gospodarczych.
 Od deprywacji do autonomii 198

INFORMACJA O AUTORACH 200

TABLE OF CONTENTS

FROM EDITORIAL STAFF	9
ARTICLES AND DISSERTATIONS	
Kazimierz M. Czarnecki <i>Professiology as the distinguishing subject of scientific knowledge and research about human vocational development</i>	13
Zygmunt Wiatrowski <i>Vocational activity in the context of human vocational development</i>	25
Zdzisław Wołk <i>Vocational development in the context of life</i>	35
Iwona Korcz, Bogusław Pietrulewicz <i>Human multipotential in vocational development</i>	49
RESEARCH WORK	
Maria Jakowicka <i>The need of new view of the youth vocational orientation</i>	69
Tadeusz Waściński <i>Employees' appraisal as the element of training policy</i>	79
Jan Janiga <i>Ergonomic preparation of vocational schools students</i>	91
LEGAL-ORGANISATION SOLUTIONS	
Robert Macholak <i>Rules and conditions of developing vocational qualifications and education according to legal requirements</i>	113
Ireneusz Adamczak <i>Organisation-legal problems of employees vocational development</i>	129
FOREIGN EXPERIENCE	
Viktor Jakupec, Bernard Meier <i>Lehrerbildung im Prozess der Globalisierung – internationale Tendenzen der Curriculumentwicklung</i>	143

Tatiana Katkova, Grigoryj Tereszczuk

Vocational development of economic profile specialist 165

Bernard Meier, Viktor Jakupec

Berufspädagogik als Wissenschaft und Praxis 175

REVIEWS

Marek Rybakowski – review:

*Zygmunt Wiatrowski, Work in the value of the working people, unemployed
and school students* 183

Jan Mielżyński – review:

Iwona Korcz, Bogusław Pietrulewicz, Entrepreneurship 187

Maria Agnieszka Paszkowicz – review:

Quarterly Vocational Development of the Disabled 193

REPORTS, ANNOUNCEMENTS

X International Scientific Conference: Labour-Job-Labour market 197

International Scientific Conference: The needs of the disabled in the conditions
of global socio-economic transformations. From deprivation to autonomy 198

INFORMATION ABOUT AUTHORS 200

ОТ РЕДАКЦИИ	9
--------------------------	----------

СТАТЬИ И НАУЧНЫЕ ТРАКТАТЫ

Казимеж М. Чарнецки <i>Профессиология как выделяющийся вид знаний и научных исследований о профессиональном развитии человека</i>	13
Зыгмунт Вятровски <i>Профессиональное знание деятельности в контексте профессионального развития человека</i>	25
Здзислав Волк <i>Профессиональное развитие на фоне жизни</i>	35
Ивона Корч, Богуслав Петрулевич <i>Мультипотенциал человека в профессиональном развитии</i>	49

ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЕ РАБОТЫ

Мария Яковицка <i>Необходимость нового взгляда на проблематику профессиональной ориентации</i>	69
Тадеуш Васьциньски <i>Трудные оценки – элемент обучающей политики</i>	79
Ян Янига <i>Эргономическая подготовка молодежи школ профессионального обучения</i>	91

ПРАВОВЫЕ И ОРГАНИЗАЦИОННЫЕ РЕШЕНИЯ

Роберт Махоляк <i>Основы и условия повышения профессиональных квалификаций и общего образования работников в трудовом праве</i>	113
Иренеуш Адамчак <i>Организационно-правовые проблемы профессионального совершенствования работников</i>	129

ЗАРУБЕЖНЫЕ ОПЫТЫ

Виктор Якупец, Бернард Мейер <i>Обучение профессии в процессе глобализации – международные тенденции в профессиональном развитии</i>	143
---	------------

Татьяна Каткова, Григорий Терещук <i>Профессиональное формирование специалиста экономического профиля</i>	165
Бернард Мейер, Виктор Якупец <i>Профессиональная педагогика в умениях и практике</i>	175

РЕЦЕНЗИИ

Марек Рыбаковски – рецензия: <i>Зыгмунт Вятровски, Труд в сводке ценностей лиц трудящихся, безработных и школьной молодёжи</i>	183
Ян Мелжиньски – рецензия: <i>Ивона Корч, Богуслав Петрулевич, Предпринимательство</i>	187
Мария Агнешка Пашкович – рецензия: <i>Ежеквартальный журнал Профессиональная активизация лиц с ограниченной трудоспособностью</i>	193

ОТЧЁТЫ, СВОДКИ

X Международная научная конференция: <i>Труд – Профессия – Рынок труда</i>	197
Международная научная конференция: <i>Потребности лиц с ограниченной трудоспособностью в условиях общественно- хозяйственных глобальных перемен. От дипривации до автономии</i>	198
ИНФОРМЦИЯ ОБ АВТОРАХ	200

OD REDAKCJI

Na dłuższą metę nie ma nic bardziej praktycznego niż dobra teoria, ale teoria bez szansy na jej praktyczne zastosowanie szybko odchodzi w zapomnienie.

~ H. Gardner ~

Półrocznik, który oddajemy do rąk czytelnika, ma pełnić odtąd funkcję synchronizująco-harmonizującą trud i dorobek przedstawicieli wielu różnych dyscyplin szczegółowych, zajmujących się określonymi fragmentami pracy człowieka, kładąc szczególnie mocny akcent na szerokopasmową problematykę pracy zawodowej, tak aby w konsekwencji poczynionych zabiegów uzyskać efekt współbrzmienia oraz maksymalizację osiągnięć pracy w służbie człowieka jako jej sprawcy i twórcy zarazem.

Niniejszym, specjalnym numerem nowego pisma rozpoczynamy wcale niełatwą drogę w pełni świadomego, aktywnego i odpowiedzialnego budowania trans – i ponaddziedziny wiedzy teoretycznej i praktycznej, zwanej operacyjnie „nauką o pracy”. Jesteśmy głęboko przekonani, iż dopełni ona zarówno merytorycznie, jak i kontekstualnie ze wszech miar szacowną „naukę o człowieku”, pozostając również ciągle jeszcze w stadium становienia.

Niewątpliwie w jej ramach interpretacyjnych winny znaleźć się niekwestionowane kamienie milowe, stanowiące solidne filary sygnalizowanej wyżej dziedziny. Tym niemniej sporo kluczowych aspektów, skądinąd zapoznanych lub zgoła nieznanymi, dopiero co odkrywanych – nierzadko na nowo, nadal czeka na ich dostrzeżenie i włączenie do składu podstawowego tejże „multinauki”.

Jak sądzimy, nasza propozycja, będąca w fazie refleksji naukowej i zmierzająca ku ujęciu koncepcyjnemu, ściśle koresponduje z wizją przyszłości pozytywnych nauk społecznych w wydaniu Seligmanowskim, koncentrujących się na tym, co najlepsze w kondycji ludzkiej, na mocnych stronach człowieka, jego potencjale rozwojowym i osobistym spełnieniu, na cnotach i zaletach charakteru, zdrowiu, szczęściu, dobrej pracy i mądrym życiu.

Warto więc pokusić się o włączenie do tego zespołu zagadnień pozytywnej nauki o pracy, z czym wiąże się rozpracowanie mechanizmów jej funkcjonowania, ustalenie charakteru powiązań komponentalnych, uznanie możliwych interakcji między poszczególnymi elementami i śledzenie dynamiki procesowej oraz określenie występujących korelacji.

Podkreślić też wypada, że interesuje nas – oprócz zgłębiania teoretycznych podstaw – praktyczne przełożenie tej wyjątkowej dziedziny. Oznacza to

zogniskowanie uwagi na strategiach aplikacyjnych, rozwiązaniach innowacyjnych, debiutach wdrożeniowych, pracach badawczo-rozwojowych, studiach projektowych i na radzeniu sobie z rozlicznymi implikacjami.

Nasze urealnione, usensownione i odpowiednio ukierunkowane działania można nazwać konstruktywnymi działaniami transgresyjnymi, przekraczającymi dotychczasowe granice możliwości i sukcesów jednostkowych w świecie wewnętrznym, materialnym, symbolicznym (poznawczym) i społecznym, które mają szansę stać się źródłem nowych i ważnych wartości pozytywnych, umocowujących nowe znaczenie pracy przyszłości.

Zdajemy sobie równocześnie sprawę z tego, iż w sytuacji podejmowania trudnych wyzwań i próby wyjścia poza to, co zastaliśmy w interesującej nas dziedzinie, narażamy się nieuchronnie na konflikt z tzw. polem, czyli z zespołem instytucji i ekspertów, występujących w roli sędziów, decydujących o konstrukcji konkretnej dziedziny i rodzajach cenionych w niej wytworów.

Żywimy jednak nadzieję, że „Problemy profesjologii” zachęcą do twórczych poszukiwań, kwestionowania ortodoksyjnych poglądów, wychodzenia poza utarte schematy oraz eksperymentowania z przedkładanymi w nich propozycjami, pomysłami i ideami, a także doprowadzenia do krzepiących serca dysput naukowych, częstokroć nader kontrowersyjnych.

Podążając zgodnie z logiką wywodu, pragniemy teraz naszkicować sekwencje myślowe, ukierunkowujące obszar naszych dociekań.

Mają one charakter tez, nakreślających wybrane zagadnienia mogące przybliżyć zakresy badawcze profesjologii.

TEZA I

Jakie jest miejsce, rola i znaczenie pracy we współczesnych koncepcjach teoretycznych i praktycznych?

Wiek XXI w sposób szczególnie uzasadnia nam potrzebę określenia pozycji pracy w systemie stosunków społecznych. Miejsce pracy fizycznej, zmienność pozycji i form pracy, jej wartości, spór o prymat wiedzy nad pracą, wzajemne relacje z innymi formami aktywności, a przede wszystkim nauki i czasu wolnego, to niektóre pytania o ten „podstawowy wymiar bytowania człowieka na ziemi” [Jan Paweł II].

TEZA II

Jak rozwiązać praktyczny dysonans pomiędzy nabytymi kwalifikacjami (i kompetencjami) w systemie kształcenia i doskonalenia zawodowego a potrzebami wewnętrznego i zewnętrznego rynku pracy?

Rynek pracy i zatrudnienia, będący odzwierciedleniem potrzeb gospodarki w zakresie kadr pracowniczych, wskazuje na rozbieżności między przygotowaniem kadr w systemie edukacyjnym a potrzebami zmieniającego się rynku pracy.

Dotychczasowe starania w tym względzie nie odpowiadają potrzebom. Swoista luka kwalifikacyjna jest mało elastyczna w stosunku do potrzeb gospodarki.

TEZA III

W jakim stopniu zawód ma wyznaczać rozwój życiowy, zawodowy, karierę życiową i zawodową jednostki?

Zmieniające się (wraz z rozwojem zawodowym) układy zawodów i specjalności nie nadążają za zmieniającą się rzeczywistością. Szeroko lub wąsko profilowane zawody, ich zmienność, zakres umiejętności, wiedzy i właściwości osobowych, które wyznaczają treść zawodu, powinny stanowić podstawę systemów przygotowania do pracy zawodowej.

Analizy wymagają treści zawodów w systemie przygotowania zawodowego, określenie czynności pracowniczych w przygotowaniu zawodowym, relacje przygotowania teoretycznego do przygotowania praktycznego itp.

TEZA IV

W jakim stopniu przebieg rozwoju zawodowego człowieka jest monitorowany, kształtowany, modyfikowany?

Periodyzacja procesu rozwoju zawodowego powinna lepiej pomóc w modyfikowaniu zgodnie z potrzebami rynku pracy, każdego etapu tego rozwoju.

Zarówno wychowanie pracownicze w początkowym okresie, jak też kształcenie zawodowe oraz możliwości rozwoju zawodowego człowieka na wewnętrznym i zewnętrznym rynku pracy wymagają lepszej systematycznej diagnozy, wsparcia oraz dostosowania do wymagań i zadań społecznych.

TEZA V

W jakim zakresie opisywane dotychczas obszary zakresowe pedagogiki pracy odzwierciedlają relacje pracy, wychowania, kształcenia, doskonalenia zawodowego?

Należy, jak sądzimy, zwrócić uwagę na relacje pomiędzy pedagogiką pracy, rozwojem zawodowym, zawodoznawstwem, kształceniem i doskonaleniem zawodowym. Również szerszych analiz wymaga określenie miejsca i roli poradnictwa i doradztwa zawodowego, pośrednictwa pracy w kształtowaniu aktywności zawodowej na poziomie przygotowania zawodowego oraz na zewnętrznym i wewnętrznym rynku pracy.

TEZA VI

W jakim stopniu kształtowanie aktywności pracowniczej w zakładzie pracy, tak w zakresie własnego rozwoju zawodowego jak i przedsiębiorczości, budowanie wiedzy i kultury organizacyjnej to zadanie przedsiębiorstwa, jednostki czy organizacji alternatywnych?

Jakie czynniki decydują o poziomie rozwoju zawodowego człowieka w sytuacji rynku pracy (wewnętrznego i zewnętrznego)? Rozwój zawodowy a sukces zawodowy. Patologiczne formy rozwoju zawodowego lub jego problemy – np. wypalenie, stres zawodowy.

TEZA VII

Jakie są modelowe ujęcia rozwoju zawodowego człowieka we współczesnej rzeczywistości społeczno-gospodarczej, prawnej, psychologicznej i pedagogicznej?

Jak przebiega dyskurs humanistyczny w pedagogice pracy.

Wniosek, jaki nasuwa się z pobieżnego prześledzenia nośności treściowej zaprezentowanych ciągów myślowych, jest jeden: rozwój potencjału pracy i doskonalenia kapitału ludzkiego sprzyja stymulacji progresji osobowości i wykreowaniu nowego stylu bycia i działania człowieka współczesnego. Zaś wyznacznikami postępu cywilizacyjnego są w równej mierze: wiedza, praca oraz kreatywność, i nic nie wskazuje na to, by któregokolwiek z nich mogło zabraknąć ludzkości tak w bliższym, jak i dalszym horyzoncie czasowym.

Zapraszamy serdecznie do publikowania na łamach półrocznika.

Redaktor naczelny